

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

Јули 2010 година

Скопје, септември 2010 година

РЕЗИМЕ

НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

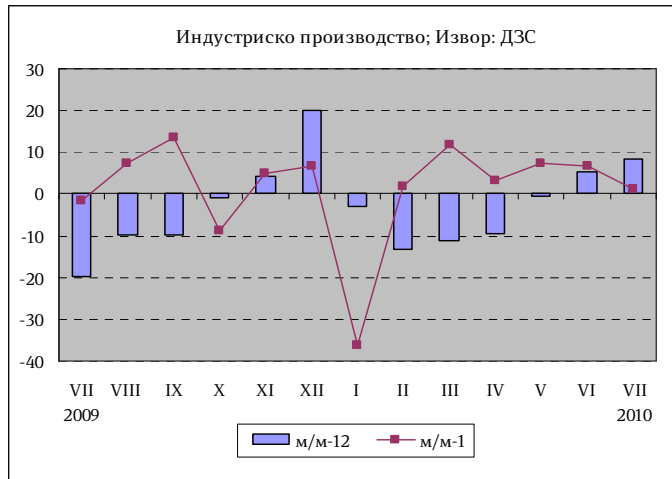
Јули 2010 година

- Раст на индексот на индустриското производство во јули 2010 година од 8,3% на годишно ниво, што претставува најголемо зголемување на индустриското производство од почетокот на 2010 година;
- Годишен раст на општото ниво на цени од 1,5% и месечно ниво инфлација од -0,4%;
- Раст на физичкиот обем на извозот во периодот јануари-јули 2010 година за 7,5%, што претставува значителен вредносен номинален раст од 22,5% во однос на истиот период минатата година. Растот на увезените количини на стоки изнесува 7,2%, со вредносен номинален раст од 6,7%;
- Поголемо остварување на вкупните приходи на Централниот буџет за 2,4% (11% од БДП) и незначително зголемување на вкупните расходи за 0,2% (12% од БДП) во периодот јануари - јули 2010 година во однос на истиот период лани;
- Понатамошно интензивирање на динамиката на раст на вкупните кредити кон приватниот сектор во јули, со стапка од 6% на годишна основа, со истовремено зголемување на вкупниот депозитен потенцијал на банките за 14%;
- Намалување на бројот на регистрирани невработени лица во јули за 2.475 лица во одос на претходниот месец, при што истиот изнесува 328.081.

1. Реален сектор

1.1. Индексот на индустриското производство во јули 2010 година во однос на истиот месец од претходната година забележа раст од 8,3%, што претставува најголемо зголемување на индустриското производство на годишно ниво од почетокот на 2010 година и продолжување на позитивниот тренд на пораст на индустриското производство.

Анализирано по сектори, секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода и натаму продолжува да регистрира високи стапки на раст, при што, растот во јули 2010 година изнесува 35,1%. Секторот Вадење на руди и камен, исто така, забележа висок раст од 11,2%, додека Преработувачката индустрија забележа раст од 5,3%.

Во рамки на Преработувачката индустрија, позитивен годишен раст е регистриран кај 55% од гранките, при што раст е забележан кај сите три гранки со двоцифрено учество во структурата на индустриското производство. Така, раст е остварен кај Производството на основни метали од 20,9%, кај Производството на облека од 26%, а кај Производството на прехранбени производи и пијалаци остварен е раст од само 0,1%.

Најголем позитивен придонес во годишниот раст на индустриското производство има Снабдувањето со електрична енергија, гас и вода (4,3 процентни поени), а најголем негативен придонес има Производство на хемикалии и хемиски производи (0,6 процентни поени).

Индексот на индустриското производство во јули 2010 година во споредба со претходниот месец забележа позитивен раст од 1,2%.

Десезонираниот месечен раст на индустриското производство во јули 2010 година изнесува 0,6%.

На кумулативна основа, во периодот јануари-јули 2010 година, индексот на индустриско производство во однос на истиот период од претходната година забележа намалување од 3,3%.

Според оценката на раководителите на претпријатијата, тековната економска состојба на претпријатијата во јули 2010 година е поповолна во однос на претходниот месец. Оценката за обезбеденоста на производството со порачки е понеповолна. Обемот на производство на деловните субјекти во јули и понатаму бележи пораст во споредба со претходниот месец, додека очекувањата за обемот на производство во наредните три месеци се песимистички, а очекувањата за бројот на вработени се пооптимистички. Просечното искористување на капацитетите на деловните субјекти во јули 2010 година во однос на претходниот месец е на исто ниво и изнесува 59,6% од нормалното искористување.

Според раководителите, најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во јуни 2010 година имаат следните фактори: недоволната странска побарувачка со 22,4%, недоволната домашна побарувачка со 17,6%, финансиските проблеми со 12,7% и неизвесното економско окружување со 10,1%.

Според Соопштението на Државниот завод за статистика, вкупниот број на работници во индустријата во јули 2010 година во споредба со јули 2009 година забележа намалување од 4,1%.

Секторската анализа покажува намалување на стапката на пад на бројот на работници во секторот Вадење на руди и камен, при што истата се спушти на ниво од -1,5%. Намалување на стапката на пад е забележано и во Преработувачката индустрија, при што истата изнесува -4,7%. Во секторот Снабдување со електрична енергија, исто така, е регистриран пад на бројот на работници и истиот изнесува -1,1%. Генерално, најголем годишен пад сеуште регистрира Преработувачката индустрија, а повторно најмал е падот кај секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода.

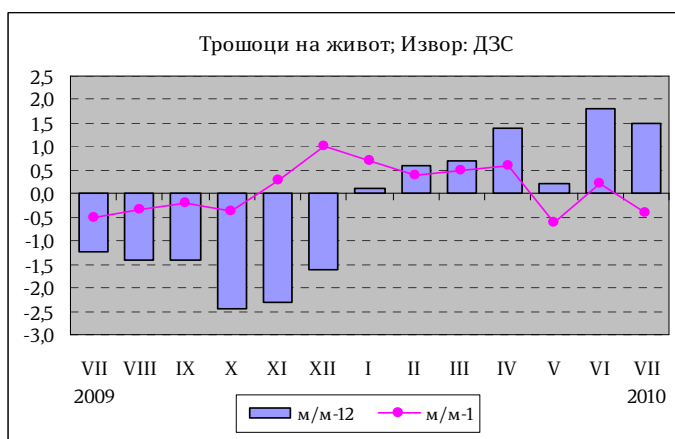
На кумулативна основа, бројот на работници во индустријата во првите седум месеци од 2010 година бележи намалување од 6,4%, што претставува благо намалување на стапката на пад (во периодот јануари-мај истата изнесуваше -6,8%). Намалувањето во секторот Вадење на руди и камен изнесува 5,5%, во Преработувачката индустрија 7 %, а во секторот Снабдување со електрична енергија, гас и вода 1,8%.

1.2. Во јули 2010 година цените на производите за лична потрошувачка, мерени преку индексот на трошоци на живот се повисоки за 1,5% во однос на истиот месец од претходната година.

Растот на општото ниво на цени се должи најмногу на зголемувањето на цените во категоријата Домување од 4,7%, како последица на растот на цените за Огрев и осветление за 8,2%. Сличен раст беше забележан и во категоријата Сообраќајни средства и услуги, каде цените се повисоки за 3,6%. Раст на цените е забележан и во категориите Култура и разонода од 2,1%, Облека и обувки од 1%, Ресторан и хотели 0,6% и Исхрана од 0,2%. Пад на цените е забележан во категориите Тутун и пијалаци 0,2% и Хигиена и здравје од 0,1%.

Индексот на трошоците на живот во јули 2010 година во споредба со јуни 2010 година е понизок за 0,4%.

Вредноста на потрошувачката кошница за исхрана и пијалаци за четиричлено домаќинство за јули 2010 година, пресметана врз основа на цените на мало, изнесува 11.892 денари и во однос на претходниот месец е пониска за 2,3%.

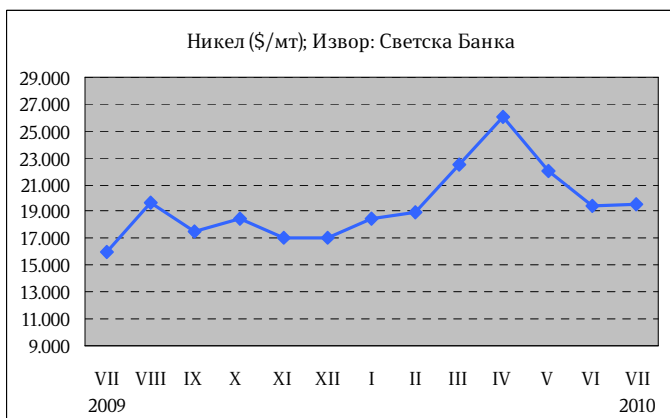

Индексот на цените на мало во јули 2010 година забележа зголемување од 2,2% во однос на јули 2009 година.

1.3. Во јули 2010 година на светските берзи имаше месечно зголемување на цените на металите, додека цената на природниот гас и нафтата забележа опаѓање.

Во јули цената на нафтата на светските берзи се намали за 0,2% во однос на претходниот месец и достигна вредност од 74,74 долари за барел. Споредено со јули 2009 година, цената на нафтата е зголемена за 15,1%.

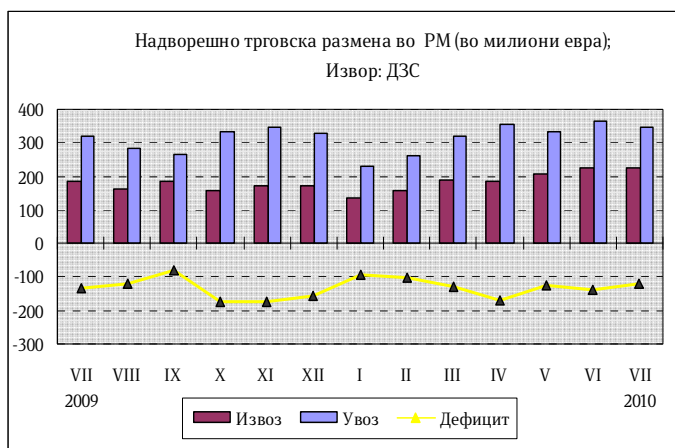
Во рамки на металните производи, никелот како производ со високо учество во македонскиот извоз, забележа месечно зголемување на цената од 0,7% и достигна ниво од 19,518 долари за еден метрички тон (\$/мт). Сепак, споредено со јули претходната година цената на никелот е повисока за 21,1%. Раст на цените на месечно ниво имаше кај металите; цинкот од 5,8%, бакарот 3,6%, и алуминиумот 3,0%, додека златото имаше пад од 3,2%.

2. Надворешен сектор

2.1. Во периодот јануари-јули од 2010 година вкупната надворешно-трговска размена (изразена во евра) бележи раст од 12,1% во однос на истиот период минатата година.

Притоа, физичкиот обем на извозот се зголеми за 7,5%, а неговата вредност изнесува 1.323,7 милиони евра, што

претставува значителен раст од 22,5% во однос на истиот период 2009 година. Зголемувањето на увезените количини на стоки изнесува 7,2%, а нивната вредност оствари износ од 2.203,8 милиони евра или пораст од 6,7%.

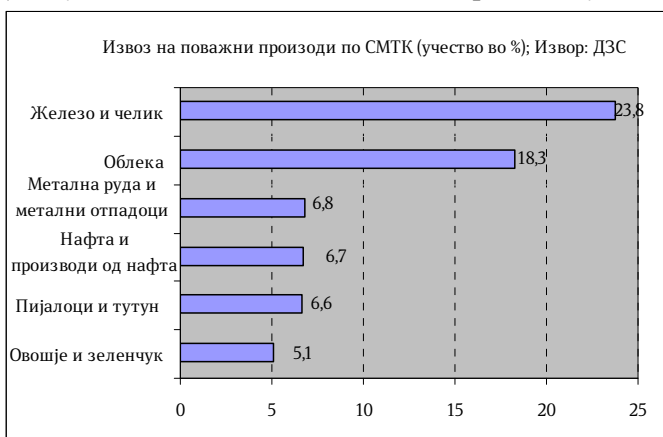
Извоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-VII-2009	I-VII-2010	Салдо 2010-2009	Стапки во%
000Т	195,8	178,5	-17,3	-8,8
Мил. ЕУР	71,4	89,1	17,7	24,8
Мил.\$	96,5	117,8	21,3	22,1

*)Претходни податоци

Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-VII-2009	I-VII-2010	Салдо 2010-2009	Стапки во%
000Т	813,8	659,7	-154,1	-18,9
Мил. ЕУР	240,4	283,5	43,1	17,9
Мил.\$	322,9	371,6	48,7	15,1

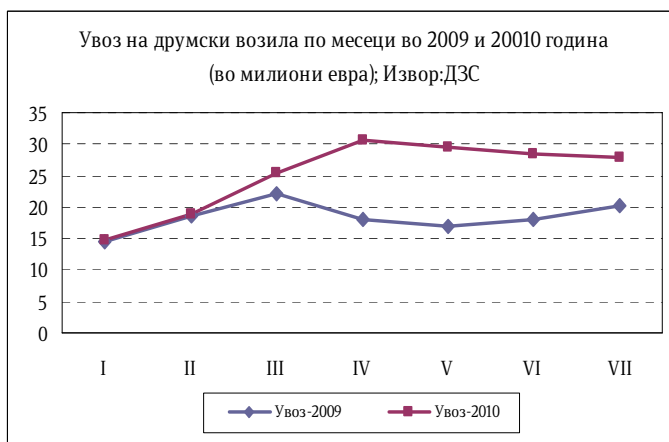
*)Претходни податоци

При вакви движења **дефицитот** во размената остварен до крај на јули изнесува 881 милион евра, што претставува стеснување на годишно ниво за 10,6% (105 милиони евра), а се објаснува со понатамошниот благ раст на увозот (6,7%) и интензивниот раст на извозот (22,5%). Намалувањето на негативното салдо на размената е резултат на комбиниран ефект од намаленото негативно салдо на размената на машини и транспортни уреди, останата транспортна опрема, погонски машини и уреди, индустриски машини и делови и производи за храна, како и проширеното позитивно салдо во размената со железо и челик и нивни производи. Ваквите движења условија и подобрување на степенот на покриеност на увозот со извоз во првите седум месеци, кој изнесува 60%, што претставува годишно подобрување за 7,8 п.п..

2.2. Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во првите седум месеци од 2010 година се: железо и челик 23,8%, облека 18,3%, метална руда и метални отпадоци 6,8%, нафта и производи од нафта 6,7%, пијалоци и тутун 6,6%, и овошје и зеленчук 5,1%. Овие шест групи производи сочинуваат 67,4% од вкупниот извоз на државата.

Најголем дел од кумулативниот увоз на стоки во седумте месеци отпаѓа на: нафта и производи од нафта (283,5 мил. евра, 12,9%), друмски возила (175,7 мил. евра, 8%), текстилни предива и слично (168,1 мил. евра, 7,6%), железо и челик (151,8 мил. евра, 6,9%), електрични машини, апарати и делови (71,7 мил. евра, 3,2%) и друго.

2.3. Гледано по региони, во периодот јануари-јули од 2010 година, при значително подобрена трговска размена со Европската унија (ЕУ 27) во однос на истиот период 2009 година за 17,4%, учеството на размената со оваа интеграција во вкупната надворешно-трговска размена бележи позитивно поместување за 2,5 п.п. и изнесува 56,2%, при што, извозот на стоки учествува со 61,8% и увозот на стоки со 52,8%. **Извозот во Европската Унија бележи значајно позитивно поместување од 34,2%, а увозот бележи раст од 7,2% во однос на истиот период од 2009 година.**

Во периодот јануари-јули од 2010 година, 86% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во трговската размена со Русија, Кина, Турција, Велика Британија, Србија, Грција, Италија, Словенија, Украина и Романија, додека истиот беше корегирани со остварениот суфицит во размената со Косово, Белгија, Албанија, Босна и Херцеговина, Бугарија, Хрватска и други.

Извоз на железо и челик *)				
	I-VII-2009	I-VII-2010	Салдо 2010-2009	Стапки во%
000Т	337,4	411,2	73,8	21,9
Мил. ЕУР	199,7	315,2	115,5	57,8
Мил. \$	268,3	411,8	143,5	53,5

*)Претходни податоци

Увоз на железо и челик*)				
	I-VII-2009	I-VII-2010	Салдо 2010-2009	Стапки во%
000Т	284,7	340,9	56,2	19,7
Мил. ЕУР	112,7	151,8	39,1	34,7
Мил. \$	151,4	200,3	48,9	32,3

*)Претходни податоци

2.4. Гледано по валутна структура, 74,5% од надворешно-трговската размена во првите седум месеци од 2010 година е реализирана во евра и во однос на истиот период минатата година претставува намалување од 3,6 п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 77,3% и 71,8%, соодветно и во однос на истиот период лани застапувањето на еврото во размената бележи намалување кај извозот за 6,3 п.п. и кај увозот и 3,6 п.п..

НАДВОРЕШНО-ТРГОВСКА РАЗМЕНА НА Република Македонија (по валути); пресметка: МФ												
- по валути -												
ИЗВОЗ	I-VII 2009					I-VII 2010					апсолитна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во%)
	валута	колич. 000 t	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари	структ. во%	колич. 000 t	извоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	извоз во денари		
ЕУР	1.311	899.703.498	61,3456	55.192.850.907	83,3	1.454	1.020.988.236	61,4806	62.770.969.342	77,3	121.284.738	13,5
УСД	343	234.493.536	45,6917	10.714.408.299	16,2	353	389.447.971	46,6496	18.167.592.068	22,4	154.954.435	66,1
ЕУР+УСД	1.654			65.907.259.206	99,5	1.807			80.938.561.410	99,7		
вк извоз:	1.657			66.269.044.263	100,0	1.811			81.182.735.922	100,0		22,5

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

3. Фискален сектор

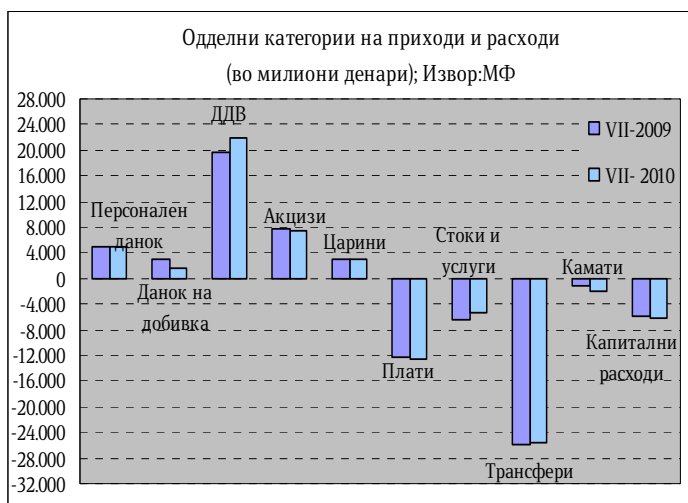
3.1. Во првите седум месеци во 2010 година вкупните приходи на Централниот буџет изнесуваа 47.293 милиони денари (11,0% од БДП), што претставува пораст од 2,4% во однос на истиот период 2009 година.

Даночните приходи во овој период се реализирани во износ од 41.095 милиони денари, и по втор пат годинава имаат поголемо остварување за 2,7% во однос на истиот период лани.

Учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во првите седум месеци од 2010 година е доминантно и изнесува 53,5%, а на акцизите 18,5%, при што, од овие два даноци се остварени приходи од 29.582 милиони денари, односно речиси 3/4 од вкупните даночни приходи (6,9% од БДП).

Гледано по одделни категории на даноци приходите од персоналниот данок се остварени со речиси идентичен износ како во истиот период 2009 година. Приходите од ДДВ забележаа рекорден раст од 12,0%, додека акцизите забележаа намалување од 1,3%. Најголем пад од 43,7% остварија приходите од данокот на добивка (значителен е падот по основ на месечни аконтации, бидејќи во 2009 година аконтациите во првите два месеци се плаќани на добивката од 2007 година која се оданочуваше, додека во 2010 година поради изменетата регулатива се плаќа само на непризнаените расходи утврдени со Даночниот биланс за 2008 година). Приходите од царина остварија незначителен пораст од 0,3%, а неданочните приходи од 0,8% во однос на истиот период минатата година и се речиси двојно поголеми од кумулативот во минатиот месец, главно поради уплатата на дивидендата од Телеком во износ од 2.503 милиони денари.

Капиталните приходи реализирани по основ на продажба на градежно земјиште и станови се остварија во износ од 647 милиони денари, што претставува намалување за 1,2%.

Социјалните придонеси од плата се остварени во износ од 22.046 милиони денари, што е пониско за 0,2% од планот за 2010 година, односно претставува намалување за 1,5% во споредба со лани.

3.2. Во периодот јануари - јули 2010 година вкупните расходи на Централниот буџет изнесуваа 51.682 милиони денари (12,0% од БДП), што е речиси на исто ниво од 2009 година, односно претставува незначителен пораст од 0,2%.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи остварија учество од 88,0% и се намалени за 0,5% во однос на истиот период од 2009 година, додека капиталните расходи учествуваат со 12,0%.

Доминантно учество во тековните расходни ставки забележаа трансферите (25.674 милиони денари), а втори по големина платите и надоместоците (12.445 милиони денари). Во вкупните расходи на Централниот буџет, расходите за

плати и надоместоци учествуваат со 24,1% и во однос на истиот месец лани се зголемени за 1,8%.

Расходите за стоки и услуги се извршени во износ од 5.423 милиони денари, односно имаа значително помало остварување во споредба со 2009 година, односно за 16,4%.

Во делот на трансферите потрошени се помалку средства за 0,6% споредено со истиот период 2009 година. Ваквото остварување се должи во дел и на фактот дека во дотациите до единиците за локална самоуправа се трансферира дел од данокот на додадена вредност, а се зголемува и бројот на единици за локална самоуправа кои преминаа во втората фаза на децентрализација, при што се исплаќаат блок дотации на 74 општини за финансирање на пренесените надлежности (средствата за исплата на плати и надоместоци на вработените во локалните јавни установи и материјалните трошоци). Исто така, значаен дел од средствата за трансфери се наменети за субвенции во земјоделството. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување се извршени во износ од 8.191 милиони денари, што претставува намалување за 2,9%.

Каматите се реализирани во износ од 1.918 милиони денари, што е повеќе за 67,1% во споредба со истиот период во 2009 година. Ваквото зголемување е главно поради исплатата на доспеани обврски за камати за втората еврообврзница.

Средствата за капитални расходи се реализирани во износ од 6.223 милиони денари, што претставува пораст од 5,6% во споредба со истиот период во 2009 година (1,5% од БДП).

3.3. Оттука во првите седум месеци од 2010 година остварен е дефицит на Централниот буџет од 4.390 милиони денари (1,0% од БДП), додека дефицитот на консолидираниот буџет е 5.267 милиони денари и претставува 1,2% од БДП.

4. Монетарен сектор

4.1. Во јули 2010 година примарните пари¹ забележаа забавен раст од 11,3% на годишна основа (раст од 27,1% во јуни), во услови на забавен пораст на вкупните ликвидни средства на банките од 12,9% и готовите пари во оптек² од 9,2%.

Во однос на јуни, примарните пари забележаа пад од 1,1%, како резултат на падот на вкупните ликвидни средства на банките од 6,3%, додека готовите пари забележаа раст од 7%.

Каматната стапка на благајничките записи на НБРМ во јули 2010 година изнесуваше 5%. НБРМ по извршеното намалување на основната каматна

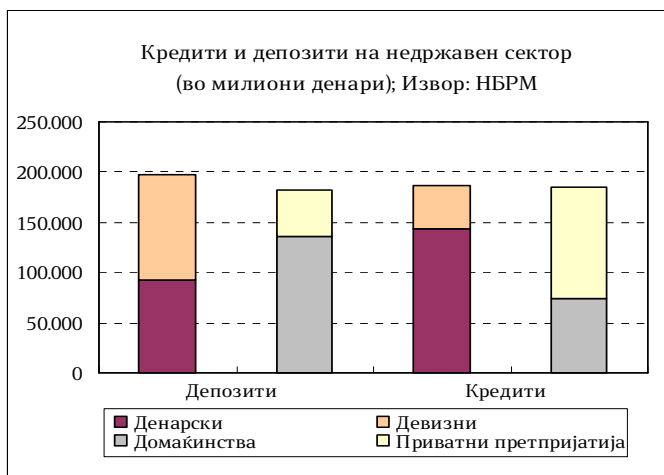
¹ Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек (вклучително и готовината во благајна), задолжителната резерва во денари и во девизи и вишокот ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари)

² Вклучува и готовина во благајна на банките

стапка во јуни, во текот на јули, во услови на релативно стабилен девизен пазар не изврши промени во монетарната политика.

4.2. Вкупниот депозитен потенцијал на банките³ во јули забележа месечен пад од 2% (наспроти растот од 0,4% во јуни), движен од падот на депозитите на приватните претпријатија од 9,3%. Депозитите на секторот на домаќинствата се повисоки за 0,5% во однос на минатиот месец. Денарските депозити бележат пад од 3,4% на месечна основа, додека девизните депозити се пониски за 0,8%.

Во јули, на годишна основа, депозитите се зголемија за 14% (наспроти 15,2% во јуни 2010 година). Притоа, денарските депозити забележаа раст од 19%, додека девизните депозити остварија забавен раст од 9,9%. Од секторски аспект, депозитите на претпријатијата од приватниот сектор забележаа раст на годишна основа од 3,3% (наспроти 7,6% во јуни), додека заштедите на домаќинствата остварија раст од 18%.

4.3. Во јули 2010 година вкупните кредити кон приватниот сектор остварија пораст од 0,5% на месечна основа. Растот беше движен од денарските пласмани, кои во однос на јуни се повисоки за 1%, додека девизните пласмани регистрираа пад од 1,1%. Од секторски аспект, кредитите насочени кон домаќинствата остварија забавен раст од 0,3%, додека кредитите кон претпријатијата ја задржаа динамиката на раст од минатиот месец од 0,7% на месечна основа.

На годишна основа, вкупните кредити кон приватниот сектор продолжија забрзано да растат, остварувајќи стапка на раст од 6% (наспроти 5,8% во јуни). Денарските кредити остварија годишен раст од 4,4%, додека девизните кредити продолжија со висок раст од 11,7%. Од секторски аспект, кредитите насочени кон приватните претпријатијата во јули пораснаа за 8,2% на годишно ниво, додека кредитите кон домаќинствата за 2,9%.

4.4. Во јули 2010 година забележани се поповолни каматни услови на денарските кредити во однос на јуни. Имено, просечната пондерирана каматна стапка на денарските кредити се намали за 0,4 п.п. на месечна основа и изнесува 9,2%. Намалувањето е забележано кај сите групи на банки, при што најголемо намалување е регистриран кај групата на средни банки. Така, во јули каматната стапка на денарските кредити кај големите банки изнесуваше 9%, кај средните и малите банки 9,5% и 10,7%, соодветно. Во однос на претходната година просечната пондерирана каматна стапка на денарските

³ Почнувајќи од јануари 2009 година депозитите вклучуваат пресметана камата

кредити забележа намалување од 1 п.п. Просечната каматна стапка на девизните кредити изнесуваше 7,4% и е повисока во однос на јуни за 0,1 п.п., додека на годишна основа истата забележа намалување од 0,2 п.п.

Пасивната каматна стапка на денарските депозити изнесува 7,1% што на месечна основа претставува пораст од 0,1 п.п., додека во однос на претходната година претставува пад од 0,1 п.п. Просечната каматна стапка на девизните депозити во однос на јуни е намалена за 0,1 п.п. и изнесува 3%.

4.5. Бруто девизните резерви во јуни 2010 година изнесуваа 1.644,6 милиони евра и во однос на декември 2009 година се повисоки за 46,9 милиони евра.

5. Социјален сектор

5.1. Во периодот јануари-јули 2010 година во Агенцијата за вработување на Република Македонија се регистрирани вкупно 132.373 засновани нови работни односи. Од вкупниот број нововработени, 37,4% се однесуваат на неопределено време, додека останатиот дел се однесуваат на определено време и вршење сезонски работи. Споредено со истиот период од минатата година се забележува намалување на бројот на засновани нови работни односи за 6,2%.

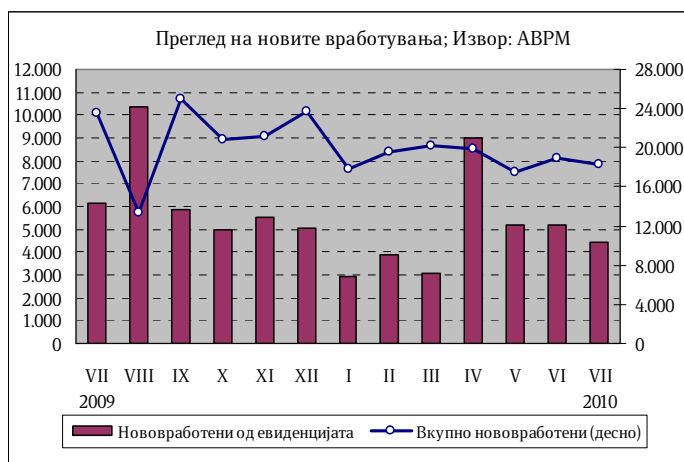
Во текот на јули 2010 година засновани се 18.333 нови работни односи, од кои 24,2% се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување на Република Македонија во јули изнесува 9.999, од кои 43,7% претставуваат нови засновани работни односи. Како прилив во Агенцијата се регистрирани 7.524 лица, од кои 51,9% се лица на кои им престанал работниот однос.

Невработеноста во јули е намалена за 2.475 лица, односно за 0,7% во однос на претходниот месец, со што бројот на невработени лица изнесува 328.081.

Споредено со истиот месец лани, бројот на невработени лица е намален за 3,7%.

Најголем дел од невработените, односно 66,4% се од урбани средини (градско население), додека 57,5% се мажи. Анализирани според степенот на образование поголемиот дел, односно 52,9% од невработените се неквалификувани или полу-

квалификувани, додека само 7,7% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасни групи, најголемиот дел или 58,5% од невработените припаѓаат на возрасната група 25-49 години. Според времето

на чекање на вработување, 50,3% од невработените лица чекаат вработување од 1 до 7 години, додека 30,2% чекаат вработување 8 и повеќе години.

5.2. Во јули 2010 година во Фондот на пензиското и инвалидското осигурување евидентирани се 272.809 пензионери, што претставува намалување од 0,1% во однос на истиот месец лани. Во однос на претходниот месец бројот на корисници на пензија е зголемен за 420 лица.

За исплата на пензии во јули се потрошени 2.737,23 милиони денари, што претставува 49,9% од вкупните социјални трансфери во владиниот Буџет.

Во јули 2010 година вредноста на просечната пензија изнесува 10.156 денари, што на годишно ниво претставува зголемување од 2,9%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена плата во јуни 2010 година (последни расположиви податоци) изнесува 49,7%.

5.4. Просечната месечна нето плата во периодот јануари-јуни 2010 година (последни расположиви податоци) споредена со истиот период од 2009 година бележи номинален раст од 2,7%, додека реално просечната плата е повисока за 1,9%.

Во јуни 2010 година просечната нето плата по вработен изнесува 20.424 денари. Просечната месечна нето плата во јуни 2010 година споредена со истиот месец од 2009 година бележи номинален раст од 1,8%, додека реално, просечната плата е идентична. Процентот на вработени кои не примиле плата во јуни 2010 година изнесува 3,0%, и е понизок за 1,6 п.п. во однос на истиот период претходната година.

